

Motion till riksdagen 2005/06:U354

av **Holger Gustafsson m.fl. (kd)**

Mellanöstern

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att svenskt bistånd till Palestina och Israel skall stödja kunskapsutveckling och opinionsbildning med inriktning mot försoning mellan parterna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige skall ta initiativ till att den europeiska unionen skall arrangera en serie konferenser/seminarier mellan ledare för den muslimska världen och ledare i väst, i syfte att överbrygga skillnader i frågor som mänskliga rättigheter, demokrati, öppenhet och rättssamhällets roll och utveckling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att omvärldens politiska och ekonomiska stöd till Israel och Palestina skall vara kopplat till respekt för mänskliga rättigheter och relateras till viljan och förmågan att uppnå fred i området.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Israel och Palestina skall ges omvärldens politiska och ekonomiska stöd för den fredsprocess som öppnats efter perioden med Arafat som ledare.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att den demokratiuppbyggnad som nu grundläggs i Irak, efter allmänna val och en demokratisk konstitution, genom strävan att uppnå mänskliga rättigheter, demokrati, öppenhet och rättssamhällets principer, skall erkännas av Sverige och EU.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att den svenska regeringen genom EU skall utöva politiska påtryckningar på Iran att överge forskning och utveckling kring kärnteknologi som gränsar till eller kan utvecklas till kärnvapen, och i stället aktivt arbeta för icke-spridningsavtalets principer.

Fel! Okänt namn på

1 Inledning

Det område som ofta benämns Mellanöstern präglas av förändringar. En del är positiva, andra negativa. I Libanon spirar en bräcklig demokratiseringsprocess efter att Syrien efter många år lämnat landet både fysiskt och politiskt. Egypten har infört frön av demokrati och i Irak har demokratiska val hållits – ett historiskt ögonblick. Men terrorismen fortsätter att härja i regionen och diktaturena håller ett hårt grepp om makten, och situationen i Irak är mycket svår.

2 Israel och Palestina

Den arabisk-israeliska konflikten står fortsatt i centrum. En vanlig uppfattning är att konflikten endast består av en kamp mellan israeler och palestinier om territorium och inget mer. Men konflikten har fler dimensioner än så. Ibland framstår konflikten om konflikten som nästan viktigare än själva den fysiska konflikten. Etniska, storpolitiska, religiösa och andra faktorer bidrar till vantro, mytbildning, direkta lögnar och hatpropaganda.

Staten Israel och de kringliggande arabstaterna har fört en kamp om och försvarat sina nationella intressen. Israel kämpar för att få sin rätt att existera erkänd av sina grannar, samtidigt som palestinerna kämpar för att få en egen stat och en sammanhållen nationell hemvist.

Israel är den enda demokratin i Mellanöstern med ett parlamentariskt system, där yttrandefrihet, pressfrihet, religionsfrihet och jämlikhet mellan könen är lagfäst. Inom det palestinska samhället finns strävanden efter en demokratisk struktur. Dessa krafter måste uppmuntras och få starkt stöd från omvärlden.

Fredsavtal har upprättats mellan Israel och Egypten respektive Jordanien. Än saknas det ett heltäckande fredsavtal mellan Israel och palestinerna, även om det sedan 1993 pågår en mer eller mindre aktiv fredsprocess. Ett mycket positivt steg i rätt riktning är regeringen Sharons beslut att utrymma bosättningarna i Gaza och den palestinska myndighetens fördömanden av palestinska terrorattacker mot israeliska mål.

2.1 Försoning, dialog och ökad respekt

En viktig bidragande orsak till att konflikten i Mellanöstern gror och fortlever är att hat förs vidare från generation till generation. Barn och ungdomar växer upp med en bild av sina grannar som onda och hatiska varelser. Den antijudiska opinionsbildning som bl.a. kommer till uttryck i, exempelvis, delar av arabisk press, film, palestinska skolböcker och ibland även i ett förnekande av Förintelsen är oacceptabel och försvårar en hållbar fredslösning. Bland israeler projiceras en bild av araber som terrorister och motståndare till den israeliska staten, en nidsbild som också är oacceptabel och försvårar en hållbar

fredslösning. De demoniserade beskrivningarna av den andra parten går i arv och myterna tar fäste och slår rot. Denna utveckling måste brytas.

Alla insatser som ökar förståelsen mellan israeler och araber och respekten för varandras integritet och rätt att existera bör självfallet stödjas. Försoning mellan stridande folkgrupper är den största utmaningen i Mellanöstern. Det är en av de viktigaste förutsättningarna för en hållbar och varaktig fred i regionen. Därför bör svenskt bistånd och Sveriges relationer med Israel och palestinierna stödja och bidra till kunskapsutveckling och opinionsbildning med inriktning mot försoning mellan parterna.

Vi vill också betona vikten av stöd till ett ökat utbyte mellan israeliska och arabiska historiker och lärare för att möjliggöra att de tillsammans kan arbeta fram gemensamma riktlinjer för historieberivningen i skolböcker och läromedel. Den religiösa dialogen måste främjas mellan judiska, muslimska och kristna företrädare, utifrån det som är gemensamt av värderingar inom de tre världsreligionerna. Det svenska teologiska institutet i Jerusalem torde kunna spela en viktig roll som en mötesplats för försoning, dialog och ökad respekt.

2.2 Kristdemokraternas ställningstaganden

Kristdemokraterna stöder FN:s centrala resolutioner i sammanhanget: Resolution 242 från 1967 som talar om återlämnande av ockuperade områden. Resolution 338 från 1973 som uppmanar parterna att stoppa all militär verksamhet och genomföra resolution 242 fullt ut. Resolution 1397 från 12 mars 2002 som bekräftar säkerhetsrådets vision om en region där två stater, Israel och Palestina, lever sida vid sida inom säkra och erkända gränser.

Kristdemokraterna stödde USA:s förre president Bill Clintons förslag från år 2000 och har uttryckt häpnad över att EU och således också Sverige, utan nämnvärda reaktioner, lät Yassir Arafat avvisa det förslaget. Fredsförhandlingarna måste ges nytt liv och starkaste möjliga internationella stöd.

Sveriges Mellanösternpolitik måste syfta till att stödja bägge parter att uppnå fred i området. Tyvärr har den svenska regeringens politik inte alltid varit nyanserad. De senaste årtiondena har det mestadels vägt över till ett stöd främst för palestiniernas sak. Även om statsminister Göran Persson förbättrat relationerna med Israel har det socialdemokratiska partiet kvar sin traditionella Mellanösternpolitik. Kristdemokraterna eftersträvar en mer balanserad politik som sätter de mänskliga rättigheterna i fokus. Detta innebär alla människors rätt till säkerhet och rätten till trygghet inom fasta och erkända gränser. De folkrättsliga aspekterna inom den humanitära rätten är viktiga att beakta, dvs. icke-våld mot civila och proportionella väpnade insatser. Sveriges roll som tredje land är framför allt att agera som opartisk medlare, en s.k. facilitator, där vi stödjer parterna i deras strävan att själva finna en lösning på konflikten.

Samtidigt kan Sverige inte ställa sig neutralt i kampen för demokrati, det öppna samhället och mänskliga rättigheter. Sverige och västvärlden har en tydlig värdegemenskap med Israel som den enda parlamentariska demokratin

Fel! Okänt namn på

i Mellanöstern, med grundlagsfästa mänskliga fri- och rättigheter. Denna värdegemenskap bör ytterligare utvecklas, men också odlas med de arabiska samhällena. Det palestinska folket har samma rätt som alla andra människor att leva fria liv, fria från ockupation, fria från korruption, fria från fattigdom. En fullt ut demokratiserad statsbildning är en förutsättning på sikt.

Vi anser, återigen, att det är särskilt viktigt att betona det som är gemensamt av värderingar inom de tre religionerna, islam, judendom och kristendom. Med utgångspunkt i detta, det gemensamma, måste kampen mot de militanta och extrema grupperna föras, de grupper som missbrukar och skyddar sig bakom religioners namn för att vinna politisk makt.

EU bör kunna spela en större roll i Mellanösternkonflikten. Sverige måste inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken verka för att EU ska inta en mer balanserad hållning gentemot parterna i konflikten. EU ska uppmantra parterna i konflikten att uppnå ett fullständigt och varaktigt fredsfördrag genom förhandlingar, sedan alla parter i handling visat sig vilja avstå från användandet av terror och våld. EU bör också fungera som en "facilitator". EU bör ta ansvar för att arrangera en serie konferenser mellan judiska, kristna och muslimska representanter för att främja dialog för att överbrygga skillnader i frågor som mänskliga rättigheter, demokrati, öppenhet och rättssamhällets roll och utveckling.

Kristdemokraterna anser att bägge parter i konflikten är ansvariga för konfliktens uppkomst och lösning. Ofta skuldbeläggs endera parten i konflikten och försöken att härleda de historiska orsakerna är otaliga. Freden bygger på andra grunder.

Enligt rapporter från FN och Amnesty sker kränkningar av mänskliga rättigheter såväl av den palestinska myndigheten som av den israeliska staten.

Omvärldens politiska och ekonomiska stöd till parterna måste vara kopplat till respekten för mänskliga rättigheter och relateras till vilja och förmåga att uppnå fred i området. Eller annorlunda uttryckt: Viljan att följa och respektera den s.k. Vägkartan för fred. Därför måste den israeliska staten upphöra med bosättningspolitiken och de oproportionerliga repressalierna för terrordåd. Bägge är ett brott mot folkrätten. Den palestinska myndigheten måste gå från ord till handling och vidta seriösa, långsiktiga, konkreta och resultatgivande åtgärder för att stoppa terrordåden mot israeliska mål. Detta måste vara ovillkorliga krav på parterna. En palestinsk statsbildning måste kombineras med långtgående politiska och ekonomiska reformer och ett demokratiskt statskick. En palestinsk stat kommer inte att vara en långsiktig delfaktor för framtida fred om den inte bygger på demokrati, rättssäkerhet, rättvis ekonomisk fördelning och jämlikhet.

Kristdemokraterna vill också poängtera att Sverige ska agera inom EU för gemensamma fördömanden av varje våldshandling vare sig den manifesteras i terrordåd av självmordsbombare eller motsvarande, eller i form av oproportionerliga repressalier med anledning av terrordåden.

Som i alla andra konflikter är det de vanliga civila medborgarna som drabbas hårdast. Barn på bägge sidor i konflikten traumatiseras av våldet. På de palestinska områdena blir misären allt värre och situationen är av flera anledningar ohållbar.

Den säkerhetsbarriär som staten Israel bygger för att skydda sin befolkning mot terroristattacker för med sig negativa konsekvenser för palestinier. Kristdemokraterna beklagar djupt att barriären har behövt komma till stånd och att den palestinska myndigheten inte lyckats stoppa självmordsbombningarna, som i sig är orsaken till bygget av säkerhetsbarriären. Staten Israel är i sin fulla rätt att skydda sin befolkning med en säkerhetsbarriär. Men den måste utformas i enlighet med folkrättsliga principer och kan aldrig ses som något annat än en temporär konstruktion som på sikt bör ersättas av normaliserade relationer.

Det är Kristdemokraternas uppfattning att Sverige och EU ska verka för en internationell fredsstyrka under FN:s ledning för att uppnå en stabil vapenvila och säkerhet för att främja fredsprocessen.

3 Irak – utveckling och säkerhet

I Irak har både stora framsteg och bakslag präglat tiden sedan de allierade trupperna med USA och Storbritannien i spetsen gick in i landet och avsatte Saddam Husseins förtryckarregim. Situationen är minst sagt allvarlig, och Irak riskerar att falla i händerna på extrema krafter om inte det internationella samfundet maktar att stå enat i kampen mot terroristerna och för de irakiska folkens rätt att leva i säkerhet och frihet.

Bristen på säkerhet är det i särklass mest akuta problemet i Irak. Säkerhetsproblemen är förstås en konsekvens av att Irak idag är ett terroristcentrum av rang. Målmedvetet och metodiskt har terroristerna med hjälp av självmordsbombning och andra metoder sökt avskräcka irakier från att samarbeta med ockupationsalliansen, irakiska myndigheter och otaliga hjälporganisationer.

Den 19 augusti 2003 utsattes FN:s dåvarande högkvarter i Irak för ett självmordsterrorattentat, med följden att FN lämnade Irak. Den 1 februari 2004 dödades minst 100 människor av självmordsterrorister utanför två kurdiska partikontor i Irbil. Den 2 mars 2004 dödades mer än 180 människor i en attack mot shiamuslimer under en religiös högtid i Karbala och Bagdad. I mitten av juli i år dödades drygt 30 barn av självmordsterrorister i ett huvudsakligen shiabebott stadskvarter. De befann sig i närheten av amerikanska soldater. Soldaterna delade ut godis till barnen. Och den 29 augusti flydde en stor samling av shiamuslimer i panik efter ryktesspridning (!) om att självmordsterrorister fanns bland dem. Cirka 1 000 människor dödades, hundratals skadade. Till detta kan också läggas otaliga attacker mot polisstationer och rena avrättningar av utländska civila företagare och hjälparbetare. De här attentaten är bara några exempel, men motsäger tydligt de märkliga propåer som uttalats i svensk vänsterpress om förekomsten av något slags folklig motståndsrörelse mot de amerikanska trupperna. Det vi ser är snarare terroristers försök att hetsa till inbördeskrig. Som läget är för närvarande är det oerhört viktigt att de allierade trupperna stannar kvar så länge som behövs och absolut inte lämnar landet innan den reguljära irakiska armén är en tillräckligt

Fel! Okänt namn på

stark kraft för att kunna bidra till och upprätthålla en högre grad av säkerhet i Irak.

Trots det omfattande våldet, hoten och den ständigt närvarande döden tog många irakier chansen att rösta i det första demokratiska valet i landets historia den 30 januari 2005. Valdeltagandet var högre än väntat och budskapet till terroristerna kunde inte vara tydligare. Denna historiska händelse måste världssamfundet ta fasta och bygga vidare på. Det är nu hög tid att det internationella samfundet på allvar försöker enas om att ge sitt stöd till återuppbyggnaden av demokratins institutioner i Irak och samhället i allmänhet. Åtskilliga länder måste därför släppa den politiska prestigen. Sverige och EU kan med fördel visa vägen genom att uttryckligen erkänna den demokrati som nu grundläggs i Irak, efter allmänna val och implementeringen av en ny konstitution i strävan att uppnå respekt för mänskliga rättigheter, demokrati, öppenhet och rättssamhällets principer.

4 Irans nukleära program

Iran är en diktatur med ett tragiskt förhållande till både mänskliga rättigheter och terrorism. Kort uttryckt: Den iranska regimen stödjer terrorism och förtrycker mänskliga rättigheter. Den i år nyvalde ultrakonservative presidenten Mahmoud Ahmadinejad var inte vad vare sig det iranska folket eller omvärlden behövde. Valresultatet är bara en bekräftelse på mullornas makt.

Iran innehar en av de största samlingarna missiler i hela Mellanöstern och har skapat ett komplett missilsystem inklusive produktionsförmåga. Den iranska regimen lyckades hålla sitt nukleära program hemligt i ungefär tjugo år. IAEA (International Atomic Energy Agency) har ägnat årtal åt förhandlingar med den iranska regimen för att undersöka anklagelserna om iranska nukleära program med syfte att skapa kapacitet att producera kärnvapen, samt få möjlighet att skicka inspektörer till Iran. Inspektörer har i omgångar släppts in men inte i önskvärd utsträckning. Och det bör betonas att det inte var IAEA som avslöjade Irans hemliga kärnvapenambitioner, utan två iranska dissidenter som berättade om två hemliga anläggningar i augusti 1992.

I den senaste förhandlingsrundan med Iran inom IAEA erbjöd EU-trion, Frankrike, Storbritannien och Tyskland, i augusti i år ett slags paketlösning där Irans kärnprogram skulle läggas ner i utbyte mot olika typer av bistånd. Den iranska regimen avböjde och återupptog istället anrikning av uran. EU och USA hotade att dra Iran inför säkerhetsrådet. I slutet av september 2005 antog IAEA en resolution om att Iran ska rapporteras till säkerhetsrådet. Där befinner sig frågan i skrivande stund.

Det finns skäl för att påstå att det iranska ledarskapet inte är så enhetligt i inställningen till kärnvapen som ofta påstås. Flera europeiska och amerikanska tankesmedjor menar att EU, USA, och givetvis helst Ryssland och Kina, tillsammans måste utnyttja sprickan mellan de mer hårdföra konservativa som i första hand tänker på säkerhet och de liberalare pragmatikerna som sätter en förbättrad iransk ekonomi i första rummet. Teheran måste ställas

Fel! Okänt namn på

inför ett mycket tydligt och smärtsamt val: antingen kärnvapen eller ekonomisk utveckling. Det kräver att västländerna och Ryssland och Kina dramatiskt höjer både belöningen som iransk samarbetsvilja skulle generera och det pris man utan tvekan skulle få betala för ovilja. Men givet tidigare iransk ovilja att samarbeta och det mycket symboliskt laddade valet av president Ahmadinejad, tillsammans med det faktum att Ryssland och Kina lade ner sina röster i omröstningen om att föra ärendet från IAEA till säkerhetsrådet inger inte hopp. Det politiska trycket på den iranska regimen måste upprätthållas. Kristdemokraterna anser att den svenska regeringen genom EU måste bidra till detta tryck så att Iran överger forskning och utveckling kring kärnteknologi som gränsar till eller kan utvecklas till kärnvapen, och i stället aktivt arbetar för icke-spridningsavtalets principer.

Stockholm den 5 oktober 2005

Holger Gustafsson (kd)

Rosita Runegrund (kd)

Else-Marie Lindgren (kd)

Mats Odell (kd)

Tuve Skånberg (kd)

Ingvar Svensson (kd)

Erling Wälivaara (kd)

Annelie Enochson (kd)

Gunilla Tjernberg (kd)

Alf Svensson (kd)